

EGYHÁZI- ÉS ISKOLAI SZEMLE

Felelős szerkesztő: TARNÓCZI LAJOS bihari ref. lelkész

Megjelenik két hetenként, szombaton,

Előfizetési ára: egész évre 50 Lei,
fél évre 25 Lei, egyes szám 2 Lei.

Szerkesztőség, kiadóhivatal: Oradea-Mare (Nagyvárad) Ferdinánd király-út (Rákóczi-út) 14. sz. Ide küldendő a lap szellemi részére vonatkozó minden közlemény. Előfizetési díj, hivatalos hirdetések díja és reklamációk Konrád Géza címére, Oradea-Mare (Nagyvárad) Őr-utca 1. sz. küldendők.

Kerületi gyűlés

Amint lapunk belsejében olvasható, Sulyok István püspök, elnöktársával együtt, a királyhágómelléki kerület gyűlését február 23-ára, Nagyváradra összehívta. A kerületi alakulást el nem ismerő miniszteri leirat után mindjárt ez lett volna a legsürgősebb és egyetlen teendő. A miniszteri leiratra tett elnöki előterjesztés, majd Nagy Károly erdélyi püspök miniszteri megbízatása azonban ezt mindaddig megakadályozta. A kormányváltás mind a két félnek kezdet biztosított. Egyfelől Nagy Károly megerősítette azt, hogy Goga Oktáviának a miniszteri székből való távozása után felmentettnek érzi magát szerepe aló, miután a megbízást annak idején tőle kapta. Másfelől az új kormány nyal szemben most a kerület egyetemének kell megnyilatkoznia, a követendő eljárást megállapítani, hogy ennek a nagy kérdésnek súlya ne teljesen egyes személyekre nehezedjék. Meggyőződésünk, hogy a kerületi gyűlés egy lépésre sem tágit egyházi törvényeinktől, és azokban biztosított autonómiáktól. Most csak az lehet a kérdés, milyen módon óhajtja akarátát kifejezésre juttatni. És itt előtérbe nyomul a miniszteriummal személyesen, kiküldöttekkel való tárgyalás szüksége. Az új kultuszminiszter aligha tájékozott eléggé egyházalkotmányunk felől. Arra a kisebbségi miniszter ígéretét bírjuk, hogy ő aki kezdettől fogva figyelemmel kísérte az alakulást, és törvényeinket is ismeri, a kultuszminisztert tájékoztatni fogja. Kerületi gyűlésünknek azonban arra is el kell készülni, hogy szükség esetén az alkotmány másik tényezőjéhez, a királyhoz forduljon. Hosszú hónapok teltek el meddő várakozásban, évek multak szétesett állapotunkban. Ebben a bizonytalanságban többé nem maradhatunk. Éppen ezért örömmel várjuk a kerületi gyűlés megtartását és jó reménységgel vagyunk, hogy az atyák bölcsessége megtalálja a helyes utat, amelyen a legrövidebb idő alatt kerületünk megalakulásához a kormány hozzájárulását is megnyerhetjük. Ebben a hit-

ben szíves örömmel köszöntjük a királyhágómelléki kerület első gyűlését.

Tarnóczi Lajos.

Melyik ér többet?

Mikor a múlt év nyarán hallottuk, hogy az erdélyi egyh. kerület theol. fakultásán 28 napos kurzuson a tanítók lévitáknak, kisebb képesítésű papoknak képeztetnek ki, jó lélekkel való tűnődéssel féltettük a fakultás minden dicsekedésünkre méltó tanárait, hogy igen nagy terhet rakott vállaikra az egyházi főhatóság.

Valami szerencsésnek nem tartottuk magát, azt a választást sem, mely a katasztrófális pap és tanítóhiányon a tanítók lévitái kiképzésével akar segíteni.

Mikor azután a múlt év őszén híre jött, hogy a 28 napos tanfolyamról 53 tanító került ki, s nyert alkalmazást mint lévita; bármilyen nagy elismeréssel adóztunk is a mestereknek és a tanítványoknak: jelzett lévitáknak — bár püspöki visszvonásig — tisztelettel kisebb képesítésű lelkészként való alkalmazása — s bár kifejezetten csak szolgálati helyre szólóan is — sákrámetumok kiszolgálására való felhatalmazása, s a lévitáknak mintegy lelkészi hatáskörrel való felruházása, a szent ügyre tekintettel, valami nagy lelki-örömünkre nem szolgált. Hogy Erdélyben sem örvend köztetszésnek, éppen az ügy érdekében — olvassuk!

Nagykárolyi egyházm. lelkészegyesületi gyűlésünk, kimondván előzőleg a Református lelkészegyesületbe lépését, foglalkozott múlt év október 3-iki gyűlésén a lévita kérdéssel azon nézőpontból, hogy az egyház és népnevelési mentési akció: a lévitaság, a beállított módon kívánt eredményt szül-e?

Határozatunkban leszögezett állásfoglalásunk bizonyítja legjobban, hogy ez ügyben semmi melléktéket, elfogultság nem vezetett bennünket csak a jelzett szempont: az egyház és népnevelés érdeke. Ezeken kívül nálunk minden más tekintet megokolatlan is lett volna, mert minket csak ennyiben, de ezekben igazán érintett e dolog.

Magával a lévitaság illetén beállításával míg azt az egyedül helyes felfogás: a katasztrófális pap és tanítóhiány követeli az erdélyi egyház kerületben, s míg a lévitaság fenti formájában erdélyi specialitás marad, s míg az ügy bennünket közelről nem érdekel, addig e kérdéssel érdemileg nem foglalkozik lelkészegyesületünk, de azt

eleve kimondja, hogy a lévitaságot ilyen alakban nem kívánja meghonosítani kerületünkben.

Ez a kialakult vélemény [határozat azt is megmagyarázza, hogy miért nem volt eddig e kérdéshez szavunk sem pro, sem contra.

De ha a Református Szemle helyet ad hátsábjain — ellenvetés nélkül — a kérdés illetén, beállításának: „vajjon melyik ér az egyház és népnevelés szempontjából többet: egy kellő képzettséggel négy éven át tudományosan nevelt okleveles lelkész-e, aki 5 mondatot nem bír önállóan leírni, vagy elmondani, legkevésbé elimádkozni, vagy egy akár mily vékony, kurzus-szerű kiképzésben részesült, tiszta lelkű és friss elméjű lévitatanító, aki azért a kevés tudományért, amit kapott, őszintén hálás, azt elétté dolgozza fel magában és bizonyoságtévő módon adja tovább?”

Ha a kérdés ilyen feltevését megengedi az egyedül illetékes Ref. Szemle, s nincs észrevétele a szóban forgó lévitaság ilyen érdek parancsolta szükségességére; hát mi is nyilvánítjuk véleményünket annál inkább, mert a kérdés fel is van téve és mert a hallgatásra semmi nem kötelez ezek után bennünket és mert nem is csak a bő-rünkbe, de a szívünkbe vág e kérdés!

Igaz, hogy aki a szavak hálójából való szabadulásban gyönyörűségét leli, azt mondhatnánk ni-ni, hiszen azt sem tudjuk kinek irunk? A lát-szat tényleg az, hogy ha a Ref. Szemle 2-ik száma különféléiben minden ellenvetés nélkül az is megkockáztatott, hogy a tudományos főiskolai lelképásztör képzésből a legutóbbi században nagy-ban és egészben véve a tudomány ép oly gyön-gén csörgedezett mint az élet; hirtelen meg nem állapítható, kinek a javára, kinek a terhére ér ez az állítás, s ki mellett akar védő, ki ellen vád lenni az a kijelentés?

Hibás a theologiai tanulmányi rendszer, a tanterv, „mely tisztán tudományos és tisztán gyakorlati érdekek közt halad?”

Jó Isten, hiszen tudományos papképzés nélkül hova jutnánk, mikor a lévitai kurzuson is a nyert tudományért lettek hálások a tanítók. Ezt dolgozták fel magokban elétté, s bizonyoságtévő módon ezt adják tovább? Látásokat lát a hívők apostola is, de lelke kohójában a tudomány tüze nélkül a kis életdarabcskák: a hit, a szeretet nem tud az ajkakra jövő szóban tudományosan rendszeres bizonyossággá olvadtan formálódni.

Keresztyén élet nélkül a tudományos képzés mindenféle bölcsességben való jártasságot bizonyíthatna, de nem jelentené a keresztyén, a kál-vinista magyar papot!

Az ifjakban van hiba?

Hát nem lenne képes a gimnáziumi érettségi bizonyítvány olyan alapot nyújtani a tudományos továbbképzéshez mint a polgári, reáliskolák IV., sokszor a gazdasági népiskolák végbizonyítványa-ira épített tanító képezdei oklevél? Ki meri azt állítani, hogy középiskoláinknak nincs értelem, akarat, jellem, lélek, életnevelő hatása, hogy innen ne kerülne ki tiszta-lelkű, friss elméjű ifjuság a theologikákra?

Kevés a 8 félév a theológián és elég 28 nap azon falak között, azon bölcs tanárok vezetése alatt a kurzuson, hogy amit el nem sajátíthatott a pap, megtanulja a lévitatanító; tudjon ez utóbbi

a vallásról és az egyház dolgairól! önállóan gondolkozni és beszélni, a bibliában önállóan tájékozódni és Istenével önállóan társalkodni! Így a Ref. Sz. 2 ik sz. különféléje

Ha ezt a theologia 8 féléven a hittan hallgató ifjuságnak a bölcs mesterek meg nem tanították és 28 napos kurzuson a lévita tanítóknak tele marokkal szórni tudták a tudós tanárok; nem feltehető-e a kérdés, hogyan adhatnak a tudósok a megismert igazságból kevesebbet, mint amit megismertek és az élet ama kincséből, hogy mutatnak és mérnek kevesebbet, mint amit átélni boldogság, amiről bizonyosságot tenni, amikkel sáfárkodni elválasztottak és elhiváltak?

De hát kinek higgyük el és ki hiheti el, hogy mindeme lelki kincsek kizárólagos birtokába jutott a lévita tanítóság azon a 28 napos kurzuson? Sokkal hihetőbb, hogy az idő miatt kevés lehetett a tudomány. Aki egyetemen jártak, tudják, hogy pl. csak a leíró földrajz tudós professora egy hónapon heti 3 órán át tudományos előadásaiban nem járta be velünk Afrika hegyeit és völgyeit.

Ez a tudomány ág pedig nem theologiai tudomány.

De ha a lévita kurzuson a tanárok a tudományt adták és ezt a tanítók nem csak bevették de elétté is gyúrták és elmenvén ezekről bizonyosságot is tesznek; nyilvánvaló módon nem a tanulmány és tanterv, nem a tanár, nem is a tanítvánny sőt még csak nem is tanulmányi idő a hiba, de a tudós pap, az okleveles lelkész, kit kellő nagy képességgel 4 éven át tanítottak és aki csak könyvből imádkozik.

Hogy láttunk igen híres szónok papot nagy-tudományu — theologiai tanárból lett — papot, ki könyvből imádkozott, eskü nélkül is elhihető. Az is hihető pedig, hogy ez a pap le is tudta írni ezeket az imádságokat, s nevét is alá merte írni mint Istennel való önálló társalkodása, könyvei jelentek meg mint önálló gondolkodása bizonyítékai. Feltehetjük a kérdést egy hírneves egyetemi professzorral: ha ezek a gondolatok és imádságok a legnagyobb egyház minden rendű, rangu tagjai lelki építését szolgálták ott, hát máshelyen hatástalanul mulnak el? Nagy elmék alkotása, az abszolút szép, nem az örök élet igényével lép fel és nem mindenütt hat?

A lévitaság illetén beállítása védelmezésében nem lett volna szabad a Ref. Szemlének odáig elmenni, hogy szó nélkül hagyja a tudós papot, az okleveles lelkészt, még a Krisztust látó, a Krisztusról bizonyosságot tevő készségtől, képességétől is megfontoltan ítélet elé állítani, úgy mint hivatolt száma cikkében a papból mindent letagadva, a lévita-tanítóra mindent ráfogva kérdezhetik: melyik ér többet?

A dolog helyesebben úgy áll, hogyha a mostaninál nagyobb képzettségű tanítóink lesznek, többet várhatunk tőlük a népnevelés terén. Hogy iskolai képzettsége a tanítóknak a mostaninál nagyobb legyen, a népnevelés szent érdekében is követeljük, de azért is joggal elvárhatjuk, mert az állam által kilátásba helyezett tanítói, fizetés nemcsak a nyomoruságos anyagi helyzetnek közmegnyugvást keltő végét jelenti, de a tanítót e fizetés az egyetemi végzettségű szellemi munkások sorába juttatja.

Ha magasabb szellemi nivón álló tanítószagunk nagyobb lelki kincsek birtokában, kevesebb anyagi bajokkal küzdve, ama krisztusi szeretettől áthatott bizonykodással hirdetik mellettünk: többet nyer az egyház és a népnevelés ügye!

Addig, míg sok okok miatt a tanítószag képzettségének színvonala emelhető nem lesz, becsnérlése nélkül a tanítók jelenlegi képzettségének, kellőképen értékelve munkájukat, lecsepülése nélkül a jó szándéknak, mely a lévita tanítói szolgálatot beállította, nem beszélve a lévita jelen szolgálati beosztásról, munka és hatásköréről, megengedve, hogy e lévítákban van érzék, készség a hiv sáfárlodásra, tisztelettel kérdezzük, ahelyett, hogy a tanítókat lévita-kurzuson kisebb képesítésű papokká képezzük, nem többet éne-e, ha a papoktól kívánnók meg, hogy mint régen a „Tiszántul“ volt tanítói vizsgát is tegyenek? Hogy az állami törvényektől nem zavartan tanítsanak ott, ahol a szükség így parancsolja, tanító oklevél mint törvényszabta kíváncsalom birtokában.

Tanítsák a kicsinyeket ma az iskolában, holnap a felnőtteket a templomban.

Nem teremtenénk kisebb képesítésű lelkészeket, de megvalósítanók a magasabb képzettségű tanítói kart.

A katasztrófális hiány papoknál, tanítóknál megvan.

Valószínű, hogy belátható időn belül nem lesz minden egyházunk abban a boldog helyzetben, hogy külön-külön egyén töltse be a papi és tanítói állást

Népnevelés szempontjából melyik ér többet, ha jelen képzettségű lévita képesítésű tanítókra marad a nép nevelése, vagy olyanok lesznek tanítóink, kik tudományos főiskolákat, hires universitásokat végeztek, kik ifju tüzik hevével, szent lelkesedéssel adják az ismereteket? Nagyon nehéz, ítélletes időkben becsülettel állottak meg az ilyen rektorok helyüket a multban. Felekezeti iskoláinknál a mult az ilyen fajtájú tanítókat igazolta. A jövő ilyeneket vár.

Egyházépítés szempontjából melyik ér többet: a lévita-kurzust végzett tanító, vagy tudományos főiskolákat, hires universitásokat végzett pap-e?

Hogy a lévita-tanítóban van egyházat építő lelkikészség, kétségbe nem vonjuk, de hogy nekünk a papoknak, életünk sem drága a Krisztusért, ezt az örökségünket, prófétai tisztünkben való készségünket elvitatni nem engedjük.

Hitvalló tudós papok mentették meg a multban Sionunkat. Hitvalló tudós papokat követel szent ügyünk a jövőben is. A visszafejlődés egyenes csapás! A kétféle típusu papképzés sem a lévita tanító-ügy igazolása, sem a körülményekkel való alkudozás nem lehet.

Hogy mert nagyobb javadalmi lelkészi állások fentartási költségeivel szemben gazdaságosabb és a hívekre elviselhetőbb egy gyengébb javadalmazású lévita-tanítói állás fentartása; ennek ürügye alatt nem állanak-e elő lassan-lassan most még papokat óhajító egyházaink is, a „lévita-tanítószaggal is megelégedünk“ népszavazatával? Helyzetünk megtartására és nagy tudományra, készségre van szükség.

Az esetleg visszafejlődött egyházak fele-

lésénél, kiépítésénél, a lelkek mennyi tudása, a szív mennyi nemes érzése és a mindjobban begombolkózó anyagi áldozatkészségnek mekkora mértéke kellene? Ha a gyengébb javadalmazás miatt csak egy embert tarthat el az egyház, ugy azaz egy ember legyen a lelkész-képzettségű tanító és nem a lévita kurzust végzett tanító.

Amazt parancsolja az egyház és népnevelés érdeke! Iskolákban is inkább a tudós pap, mint a templomban is csak a lévita tanító! Vagy nem az ér többet?!

Mándi Szabó Miklós.

Egyházi hírek

Sulyok István tárgyalásai a közoktatás-ügyi államtitkárságnál Kolozsvárott. A tanítói fizetések kiszolgáltatásáért elrendelt végrehajtások ügyében Sulyok István püspök a mult héten személyesen járt Kolozsvárott az államtitkárságnál, ahol azt az ígéretet nyerte, hogy az államtitkárság a minisztériumba előterjesztést tesz a közigazgatási bizottságok határozatainak felfüggesztése iránt. Addig az érdekelt egyházak a főszolgabírósnál igyekezzenek a végrehajtás elhalasztását kérni.

Lelkészszoáltozás. Szegedre Bereczk Sándor helyére Bakó László ifju lelkésztársunkat választották meg egyhangu meghívás útján. A kora ifjuságában ily fontos helyre került lelkésznek ajánljuk az I. Tim. 4, 12 versét.

Egyházkerületi közgyűlés. Sulyok István és Domahidy Elemér a királyhágómelléki kerület közgyűlését február 23-ra összehívta Nagyváradra. A közgyűlés legfontosabb tárgyai a kerület tisztviselőkre elrendelt szavazások eredményének bejelentése; a kerület ügyében kelt miniszteri leirat; s néhány sürgős iskolaügy. A fegyelmi bíróság a nagyszalontai tanítók ügyében fog ítélni.

A lelkészi államsegélyeket 1921 december 31-ig terjedő időre a kultuszminisztérium kiutalta. A pénzre azonban még néhány hétig várunk kell, különböző okok miatt.

Új esperes. A békésbánati egyházmegye gyülekezetei a Futó Zoltán halálával megüresedett esperesi székbe egyhangu szavazás útján, Harsányi Pál gyomai lelkészt, volt egyházmegyei főjegyzőt választották meg. A nagybuzgóságu, fáradhatatlan szorgalmu esperes működését Isten tegye áldásossá!

Változások a bánati egyházmegye tisztikarában. A bánati egyházmegye főjegyzőjévé Coray Armin bányaigazgatót, lelkészi tanácsbíróvá pedig szombati-Szabó István lugosi lelkészt választották meg. Szolgáljanak hosszú időnkig egyházunk javára.

Küldöttségünk a kisebbségi miniszternél.

Február másodikán tartotta Nagyváradon Zigre Miklós dr. kisebbségi miniszter, mint képviselő-jelölt, programbeszédét. Erre az alkalomra különösen az érmelléki lelkésztársak és tanítók nagyobb számban jelentek meg. Kívánságukra Sulyok István küldöttségben vezette őket a miniszter elé és kérte az önálló kerületi szervezkedés kormányhatósági elismerését, a tanító fizetések biztosítására elrendelt végrehajtások megszüntetését és ehelyett tanítói államsegélyek folyósítását, végül a bezárt margittai iskolák ügyének elintézését, illetve az iskolák megnyitásának engedélyezését. A miniszter a kerület ügyében megígérte a kultuszminiszter tájékoztatását, a végleges döntést azonban csak a választások lezajlása után helyezte — az ő nézete szerint — kilátásba. A tanítói fizetések ügyében eszközölt végrehajtások 8 nap alatt leendő beszüntetését megígérte. Hasonlóképpen gyors elintézését ígérte meg a margittai iskolák ügyének, amelyben az összes iratokat azonnal magához kérte. Az új miniszter közöttünk lefolyt közéleti munkássága feljogosít bennünket, hogy ígéretei nem üres beszédek voltak és jóakarata a jövőben is számíthatunk.

Melyik a helyes? Tudományosan képzett héber nyelvészszel volt a napokban beszélgetésem. Az ószövetség magyar fordításáról volt szó. E közben csakugy véletlenül rákeresett a 65-ik zsoltárra és amint ennek 14. versét olvasta, kijelentette, hogy ez nem jó fordítás, a héber eredeti egészen mást jelent. A magyar átdolgozott fordítás így szól: „A legelők megtelnek juhokkal. Ennek héber eredetije ez: „Lávsu kárim haccun, ami magyarul azt teszi: „takarják a kosok a juhokat“. A szövegben való összefüggése pedig ez: A mikor a kosok betakarják a juhokat (másképp: párosodnak) akkor a völgyeket gabona borítja. Tehát a juhok párosodása összeesik az aratás idejével. Es ez így az Isten áldásainak és gondviselő jóságának egyik jele, az előző versekkel kapcsolatban. A kárim — kosok szó előfordul még az V. Mózes 32.14-ben, ahol a magyar fordítás básáni kosokat említ. Érdekelt a dolog, utána néztem a rendelkezéseimre álló fordításokban és kommentároknak, de ilyen értelmét sehol sem találtam, pedig a héber szavak értelme szerint, ez látszik helyesnek. Luther Márton így fordította ezt a pár szót: „Die Anger sind voll Schafe“ [A mezők tele vannak juhokkal]. Starke kommentárja ezt úgy magyarázza, hogy a mezőket betakarják az apró nyájak. Megjegyzi azonban, hogy a kárim

különben legtöbbször „kosok“-at jelent és némelyek úgy fogják föl a dolgot, hogy a kosok felöltözködnek, azaz egész sereg bárány származik tőlük és veszi körül őket a 144. zsolt. 13. verse szerint: juhaink százszorosodjanak, ezerszeresedjenek a mi legelőinken.

Az angol szöveg így hangzik: „The pastures are clothed with flocks“, a legelők felöltözködnek nyájakkal [a legelőket nyájak borítják]. Lange kommentárja erre azt jegyzi meg, hogy a „mezők“ illetve „legelők“ helyett egyik fordító kosokat, (J. D. mich) másik „báránykát“ [Hengst] fordít, az ősrégi fordítások nyomán. A francia biblia [Ostervald fordítása] így szól: „Les campagnes sont revêtues de troupeaux“, a mezőket nyájak borítják. Egyik helyen sincs az eredeti szövegnek a helyes értelme. Az egyes szavak jelentése a szöveggel való összefüggése a kifejezés költőisége miatt ugyanis a jelzett fordítást kell helyesnek tartanunk és ennek megfelelően bibliánkba a LXC. Zsoltár 14. versét így kell kiigazítanunk: Amikor a kosok párosodnak a juhokkal akkor, a völgyeket gabona borítja, örvendeznek és énekelnek, Skriba.

Két nagy egyház lelkeszi állására hirdetett pályázatot a tiszántúli református egyházkerület püspöke. A szentesire és a törökszentmiklósi. Amott Harsányi Pál espereshez Gyomára, itt Török Imre espereshez Kisujszállásra küldendők a pályázatok február 26-ig.

A háboru alatt
leszerelt

ORGONA

sipoknak
újakkal

pótlását megkezdtem és már eddig is több
református egyház orgonájának

helyreállítását

pontosan elvégeztem. — A nagytiszteletű lelkeszi hivataloknak szívesen küldök költségvetést, de kérem, hogy előbb a leszerelési bírálat beküldeni szíveskedjenek.

ORSZÁGH ANTAL orgonaeépítő

O.-Mare (Nagyvárad), Ferdinánd király (Rákóczi) út 41. sz.

ORGONA homlokzatsipok

13-13 a rekvirált sipok helyébe első-
rendű kiöltelben készülnek

Wegenstein Sipót és Fia orgona-
gyárában
Timisoara — Temesvár.

A sipmérték beküldése ellenében költségvetéssel
díjtalanul szolgálunk! — Orgonajavítások, tisztítások és hangolások pontosan eszközöltetnek

Harmoniumok raktáron!

Szülők figyelmébe!

Ha pénzt akarnak megtakarítani, úgy látogassanak el

SCHNEIDER és MIHELFIHEZ

Ferdinánd király- [Rákóczi-] út 10. [Széchenyivel szemben.]

Gyermek ruha:

Hol megérkeztek!

Bécsi fiu és gyermek ruha u. m.: flu- és
leányka kabát különlegességek.

Bel- és külföldi gyapju-szövetek, szabó-
kellékek dús választékban.